HAR VI RIKTIG NIVÅ PÅ BRUKEN AV HELSETJENESTENE?

ARBEIDET MED AKTIVITETSREDUKSJON I HELSE SØR-ØST

Helseregisterkonferansen 2023

Ole Tjomsland [1,2] Christian Thoresen [1]
1) HSØ RHF, 2) Universitetet i Stavanger

HELSE SØR-ØST

Uønsket variasjon => Overbehandling

Kjerkol vil ikke peke på hva som er overbehandling

Helsepersonellkommisjonen vil ha slutt på overbehandling, men Kjerkol vil ikke si hva som skal ut.

Hovedmål helsetjenester:

- Utsette død – forlenge liv
  - Kreft, hjerte/kar, sykelig overvekt, sikre behandling av somatisk sykdommer hos pasienter med alvorlige sinnslidelser
- Bibeholde/øke livskvalitet
  - Psykisk helse/ tverrspesialisert rusbehandling
  - Ortopedi; kne og hofteproteser, rygg+nakkekirurgi

- 60% av ressursene brukes på pasientens siste 2 leveår
- Store kostnadsdrivere; dyre legemidler (0,5 => 5%)

Helsetjenester kategorisering

John E Wenneberg ; Tracking Medicine: A Researcher's Quest to Understand Health Care

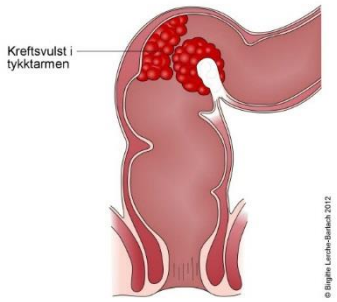

Nødvendige helsetjenester (15%)

konsensus om indikasjon og behandling

Utfordring; underforbruk

Monitorering;

- harde resultatindikatorer (overlevelse)
- Forbruksrater - sortert på risiko for pasienten

Preferanse styrt (25 %)

avhenger av behandlers / pasientens preferanse

Utfordring; overforbruk

Monitorering:

- Forbruksrater
- sortert kost (DRG), volum, risiko for pasienten

Tilbudsstyrt (60%)

Jean-Baptiste Say: «tilbudet skaper sin egen etterspørsel»

Utfordring; overforbruk

Monitorering

- Forbruksrater
- sortert kost (DRG), volum, risiko for pasienten

Uønsket variasjon: over/underforbruk

HELSE SØR-ØST

Hvordan måles uønsket variasjon i HSØ

Monitorering av «sørge for ansvar»

Nødvendige helsetjenester

- 30 dagers overlevelse-data for pasienter m hjerteinfarkt, hjerneslag, hoftebrudd og totaloverlevelse (fra Folkehelseinstituttet FHI)
- 5 års overlevelse for krefttypene som forårsaker flest dødsfall
  - lunge, tykk og endetarm, bukspyttkjertel, mamma, prostata (fra Kreftregisteret)
- forbruksrater av utvalgte prosedyrer med livsforlengende effekt
  f eks operasjon for sykelig overvekt – (NPR data/nasjonale kvalitetsregistre)

Andre helsetjenester (preferanse- og tilbudsstyrte)

«sørge for ansvaret»;
•forbruksrater per innbygger kategorisert på bosted (NPR data)
kapasitetsutnyttelse på HF nivå;
•aktivitet per innbygger i opptaksområdet (NPR data)

Uønsket variasjon

Variasjon - definisjon HSØ

- Kvalitet
- Forbruksrater

Regional utviklingsplan:

- variasjon i kvalitet er ikke akseptabelt
- variasjon i forbruksrater uønsket når den ikke kan forklares av ulikheter i demografi, geografi, sykelighet eller andre forhold som sykehusene ikke kan gjøre noe med.

HELSE SØR-ØST

Tilbuds og preferansestyrte tjenester

Ressursinnsats hovedgrupper

Hovedgruppe	Estimert årlig ressursinnsats
Ortopedi	7 092 359 028
Gastrokirurgi	4 186 526 689
Svangerskap og fødsel	1 991 800 721
Nevrokirurgi	1 988 525 661
Hjertesykdommer	1 917 272 916
Gastroenterelogi inkl endoskopi	1 853 501 394
Plastikk-kirurgi	1 809 840 181
Lunge/thoraxvegg	1 555 192 137
Perifere kar og vener	1 376 071 041
Nyre og urinveier	1 290 124 111
Hjertekirurgi	1 106 606 202
Kvinnesykdommer	1 094 686 866
Øre-Nese-Hals	1 008 772 758
Øye	907 417 576
Kjevekirurgi	398 393 326
Mannlige kjønnsorganer	385 952 637
Mamma/endokrin	369 638 123
Transplantasjoner	359 538 333
Nevro	317 935 639
Perifere nerver	234 141 575
Benmargsprøve	230 681 738
Medikamentell behandling	40 890 062
Bildeveiledede intervensjoner ikke klassifisert i andre kapitler	32 576 258
Totalsum	31 548 444 971

Vi estimerer at om lag 30 milliarder per år er assosiert med kirurgiske prosedyrer.

Kirurgiske DRG utgjør i snitt 25 milliarder per år, og vi inkluderer flere prosedyrer som oftest ikke utløser kirurgisk DRG.

1 Leddproteser
2 Operativ bruddbehandling
3 Annen ortopedi underekstremiteter
4 Øvre endoskopi inkl ERCP
5 Nevrokirurgi intrakraniell
6 Perkutan behandling koronar og klaffesykdom (PCI og TAVI)
7 Annen ortopedi overekstremiteter
8 Fødselshjelp
9 Nakke ryggkirurgi – ikke traumatisk
10 Åpen hjertekirurgi
11 Operasjoner på tykk og endetarm
12 Sårbehandling
13 Utredning/ behandling hjerterytmeforstyrrelser
14 Annen Gastrokirurgi
15 Operasjoner på livmor/livmorhals
16 Nedre Endoskopi
17 Keisersnitt
18 Artroskopi store ledd
19 Brokk
20 Sutur fødselsrifter

Kilde: modifisert fra NPR

Forbruksrater prosedyrerelatert utredning og behandling

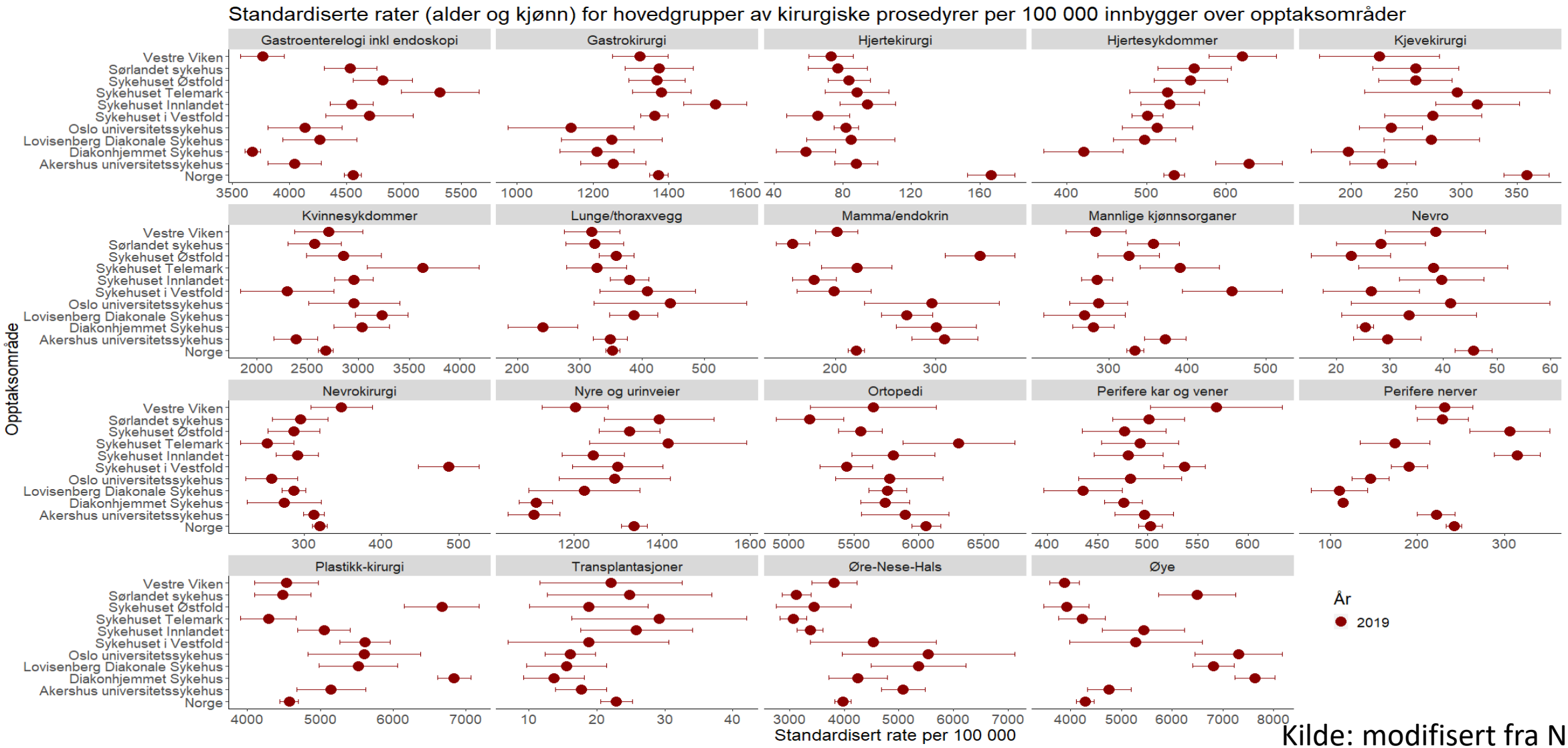

Kilde: modifisert fra NPR

HELSE SØR-ØST

Er det mulig å estimere «riktig» forbruksrate?

Er det mulig å estimere «riktig» forbruksrate? TJA…..

Prinsipper HSØ så langt har lagt til grunn

1. Negative avvik kvalitet «nødvendige helsetjenester» – i utgangspunktet ikke akseptabelt.
2. Forbruksrater preferanse- og tilbudsstyrte tjenester:
   1. **Alder** – f eks kneartrosokopi (<40) og øvre endoskopi (<55)
   2. **Prosedyrer** – f eks skulder acromionreseksjon og cuff-sutur
   3. **Gjennomsnittlige rater** kan avsløre avvikende forbruksrater sammenlignet med regionale og nasjonale rater – sier ikke noe om «optimale» rater
   4. **Estimere optimale rater** basert på effekt

Forbruksrater – alder

Forbruksrater Øvre Endoskopi 18-54 år
(Australia 2018/2019 ca 1200 per 100 000)

Forbruksrater < 55 HSØ

Gastroskopi med og uten biopsi (JUD02,JUD05) antall opphold per 100 000 18-54 år					
Opptaksområde	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Akershus universitetssykehus	**1 467**	**1 467**	**1 322**	**1 464**	**1 129**
Diakonhjemmet Sykehus	**983**	**969**	**797**	**988**	**861**
Lovisenberg Diakonale Sykehus	**1 197**	**1 134**	**999**	**1 247**	**987**
Oslo universitetssykehus	**1 305**	**1 322**	**1 130**	**1 395**	**1 220**
Sykehuset i Vestfold	**1 560**	**1 557**	**1 567**	**1 826**	**1 511**
Sykehuset Innlandet	**1 772**	**1 735**	**1 374**	**1 675**	**1 297**
Sykehuset Telemark	**2 095**	**1 867**	**2 130**	**2 247**	**1 852**
Sykehuset Østfold	**1 782**	**1 884**	**1 828**	**1 850**	**1 430**
Sørlandet Sykehus	**1 769**	**1 805**	**1 774**	**1 766**	**1 296**
Vestre Viken	**1 167**	**1 277**	**1 139**	**1 288**	**1 217**
Totalsum	**1 494**	**1 504**	**1 384**	**1 546**	**1 257**

Samlet kost ca 116 mill NOK

AUSTRALIA

- «most conditions affecting upper GI tract that require a gastroscopy is uncommon in patients under 55»
- Indication
  - Reflux does not respond to acid supression
  - «alarm symptoms» such as difficulty swallowing, bleeding, weight loss, reccurent vomiting and anaemia

NORGE

Utfordring: Prioriteringeveiledere

NB! Kun tall for 2022

Gastroskopi – under 50 år

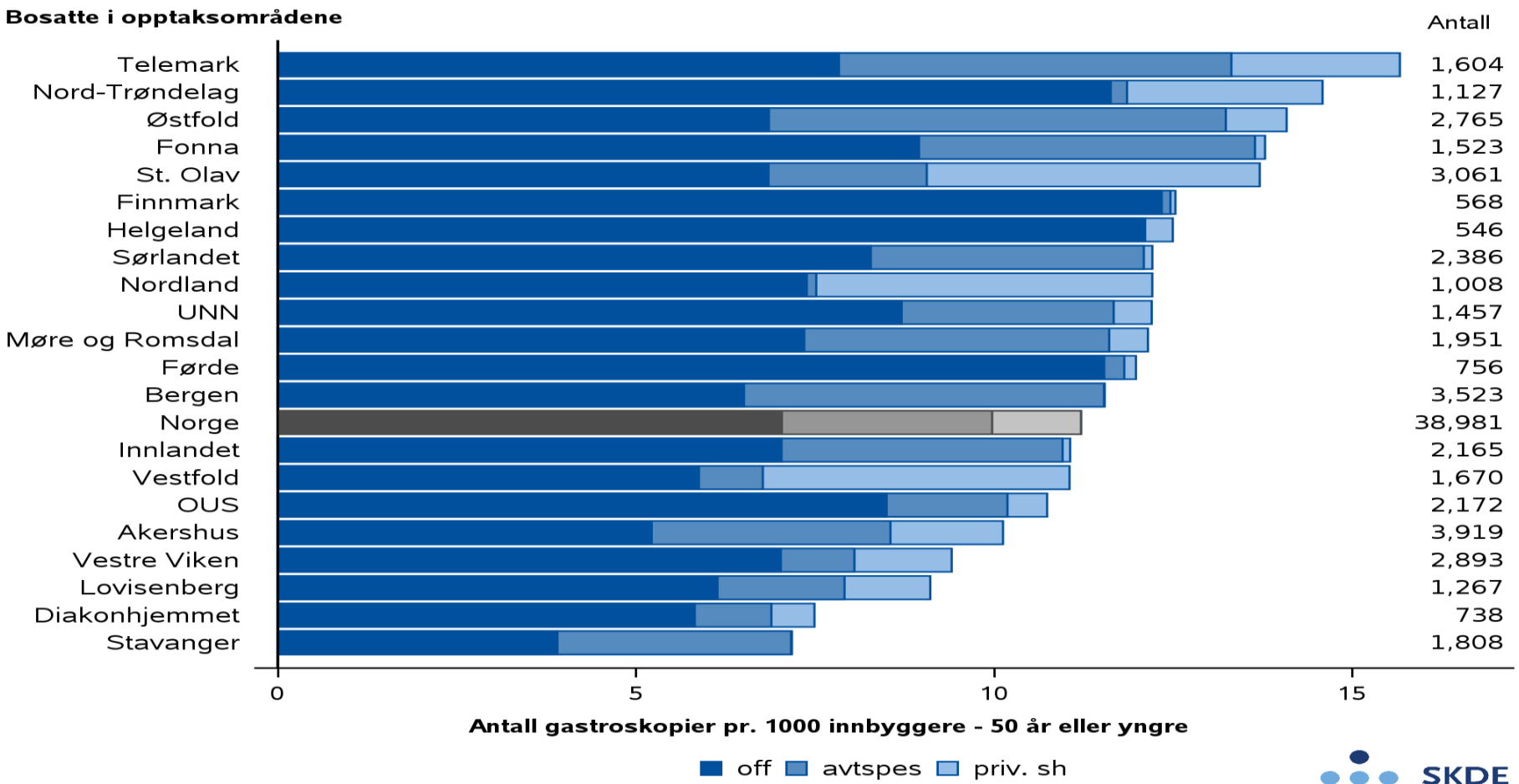

Kilde: NPR/SSB

SKDE

Forbruksrater - Prosedyre

HELSE SØR-ØST

Forbruksrater – prosedyrer

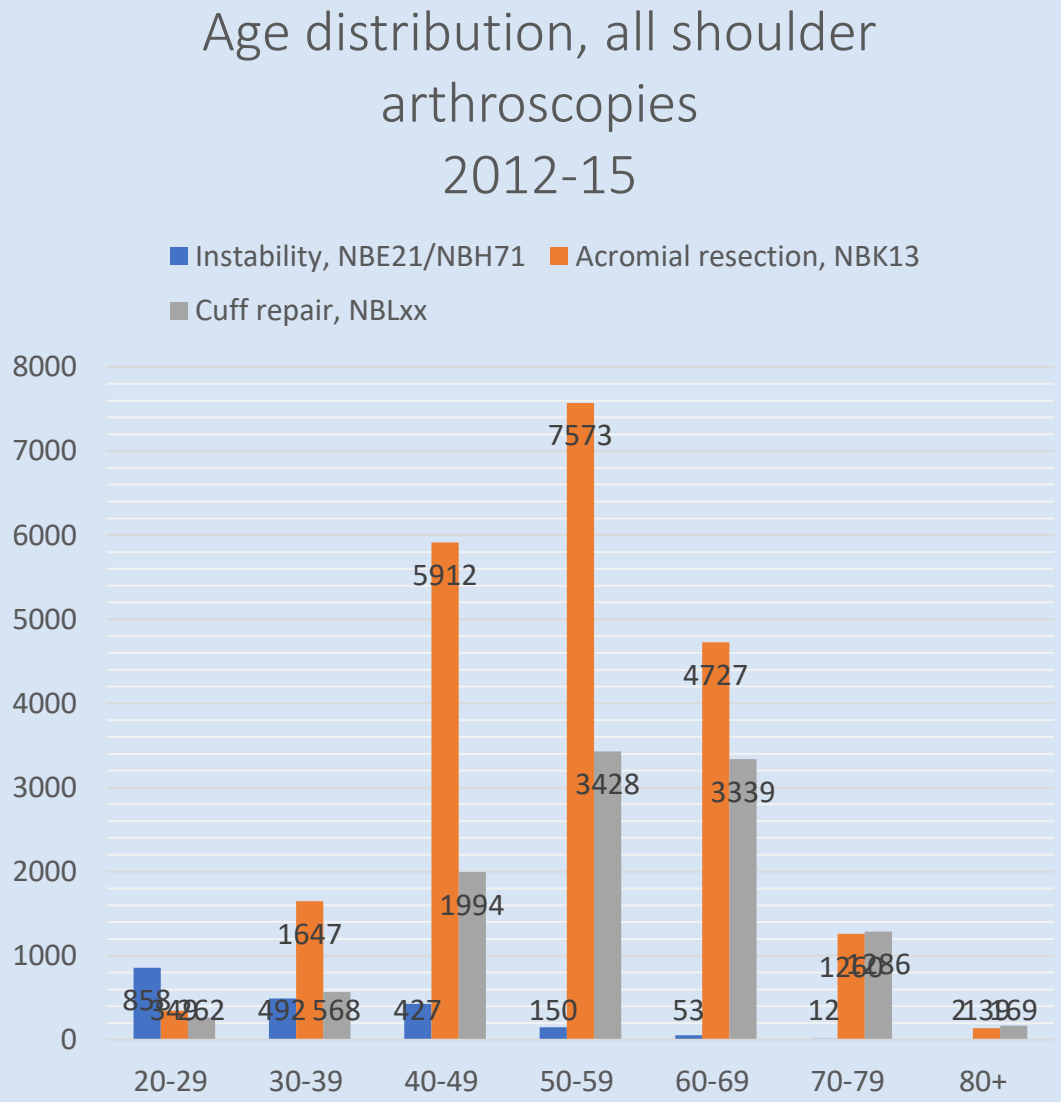

- **Beslutning i Beslutningsforum for nye metoder (26.04.2021)**
- Det er ikke vist at det er fordeler med akromionreseksjon fremfor konservativ behandling av impingementsyndrom.
- Akromionreseksjon skal som hovedregel ikke tilbys som behandling for impingementsyndrom.
- Fagdirektørene i de regionale helseforetakene bes følge opp beslutningen som del av oppdraget med revurdering av behandlingsmetoder.

Forbruksrater – variasjon….

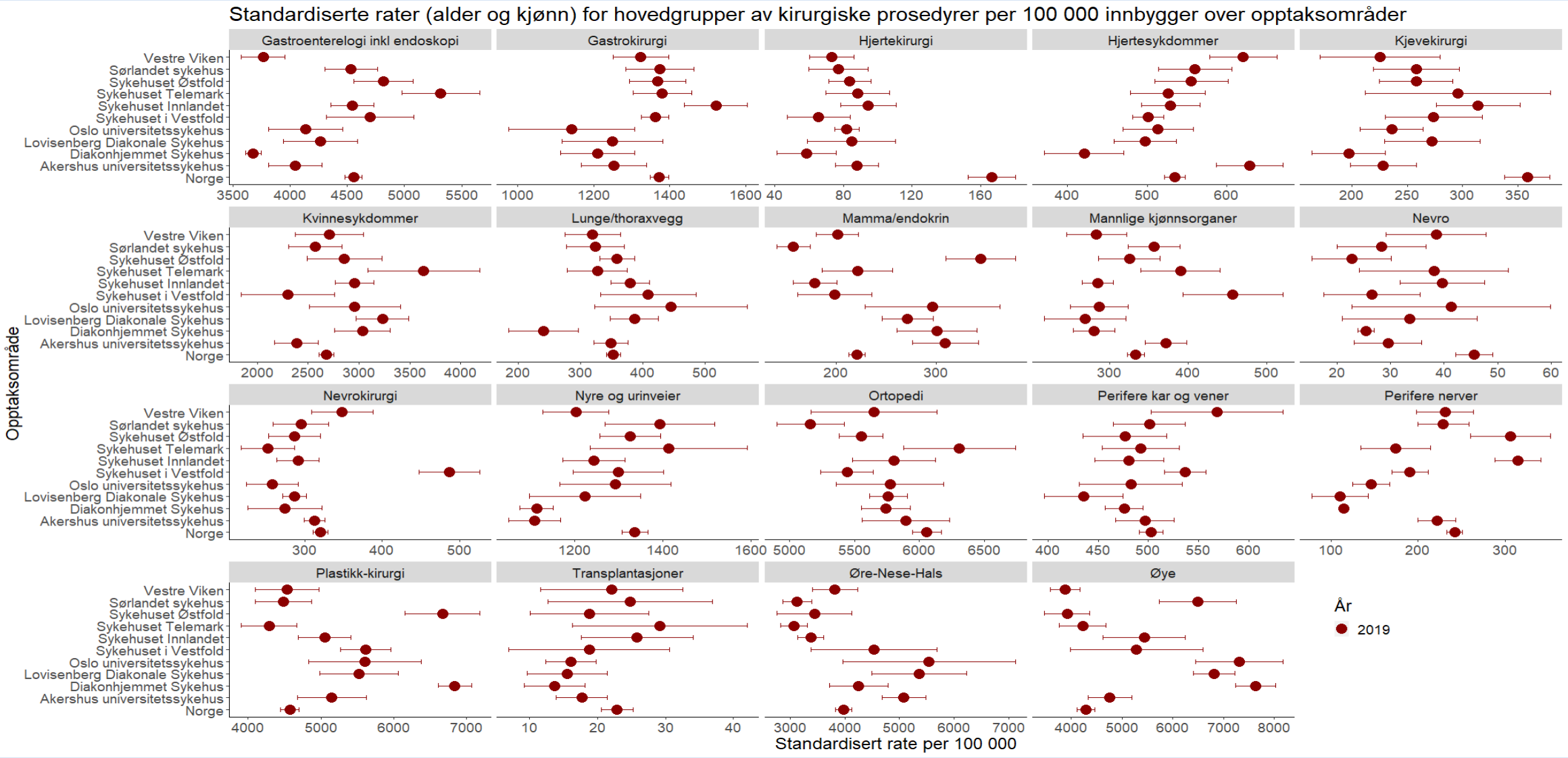

Forbruksrater ..

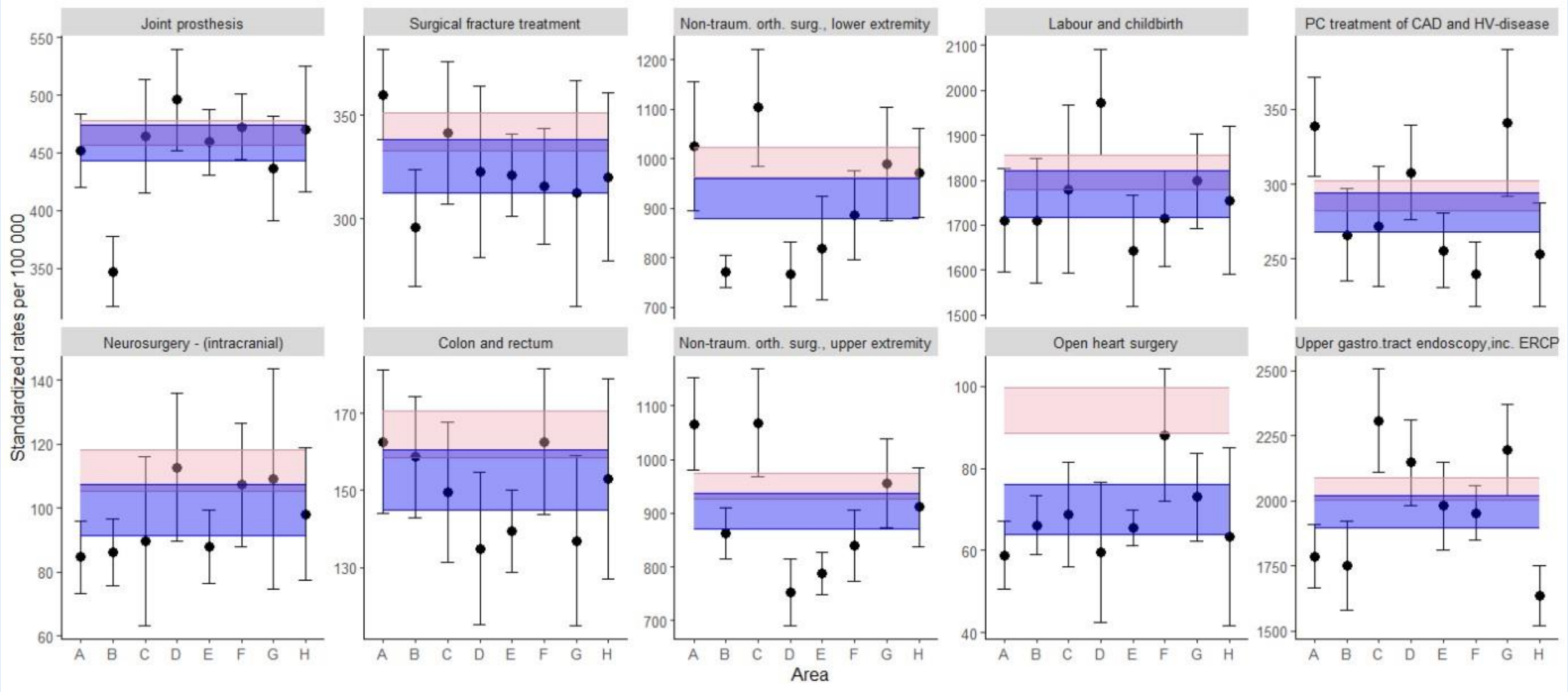

Forbruksrater – estimere «optimale» rater

Forbruksrater; nakke ryggkirurgi

Nakke – og ryggkirurgi – ikke traumatisk

	Antall 2019	Snitt standardisert rate 2019	Årlig endring 17-19	CV 2019	CV 2020	EQ 19
Nakke-ryggkirurgi - ikke traumatisk	11 312	207	0 %	19 %	22 %	2,30

Standardiserte rater (alder og kjønn) nakke-ryggkirurgi - ikke traumatisk

Opptaksområde	Standardisert	Avvik til snitt
Akershus universitetssykehus	187	-10 %
Diakonhjemmet Sykehus	154	-26 %
Finnmarkssykehuset	196	-5 %
Helgelandssykehuset	181	-13 %
Helse Bergen	220	6 %
Helse Fonna	208	0 %
Helse Førde	189	-9 %
Helse Møre og Romsdal	193	-7 %
Helse Nord Trøndelag	250	21 %
Helse Stavanger	242	17 %
Lovisenberg Diakonale sykehus	181	-13 %
Nordlandssykehuset	212	2 %
Oslo universitetssykehus	179	-14 %
St. Olavs Hospital	220	6 %
Sykehuset i Vestfold	354	71 %
Sykehuset Innlandet	205	-1 %
Sykehuset Telemark	164	-21 %
Sykehuset Østfold	180	-13 %
Sørlandet sykehus	205	-1 %
Universitetssykehuset i Nord-Norge	224	8 %
Vestre Viken	210	1 %
Nasjonalt snitt	207	

KODING

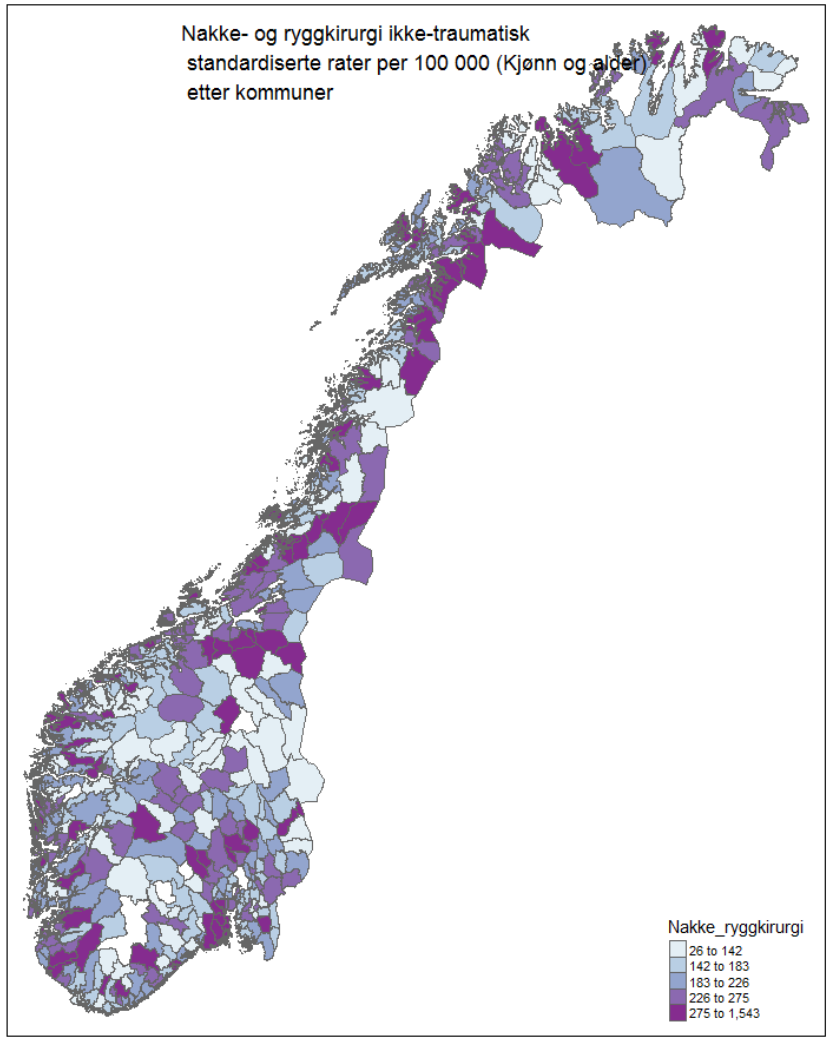

Kilde: modifisert fra NPR

Metoder for å beregne “riktig” forbruksrate

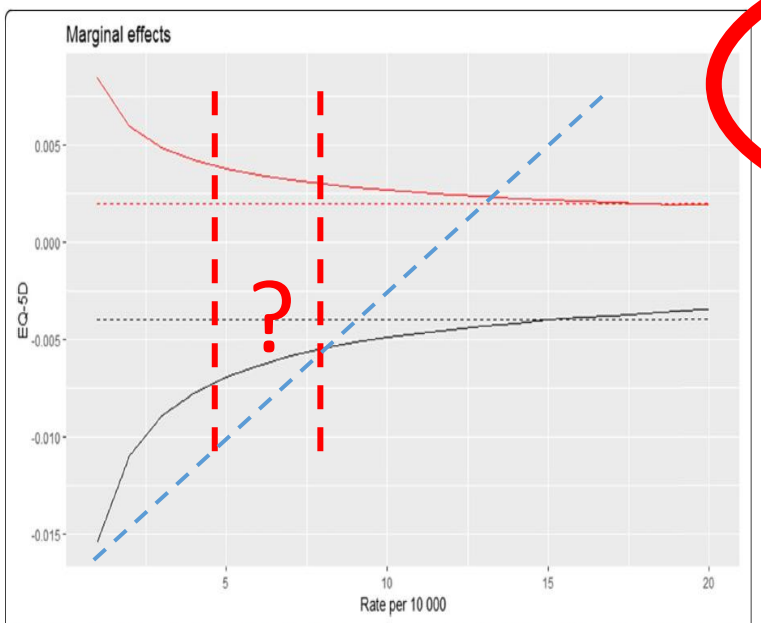

Fig. 3 Plotting treatment rates marginal effect on EQ-5D. The two red curves represents EQ-5D at baseline, black curves represents EQ-5D health gain. Stapeled curves are linear models, solid are non-linear models

This study shows that, on average, higher treatment rates are associated with better health at baseline and lower health gains. This indicates that unwarranted variations occur in surgical treatment for degenerative lumbar spine disorders, independently of whether we define need as ill health or capacity to benefit. The effect size is moderate, but large enough to display statistically significant contrasts in the mean health of the patients, hence, the marginal effect on a patient level is therefore considerably larger.

Nedre endoskopi

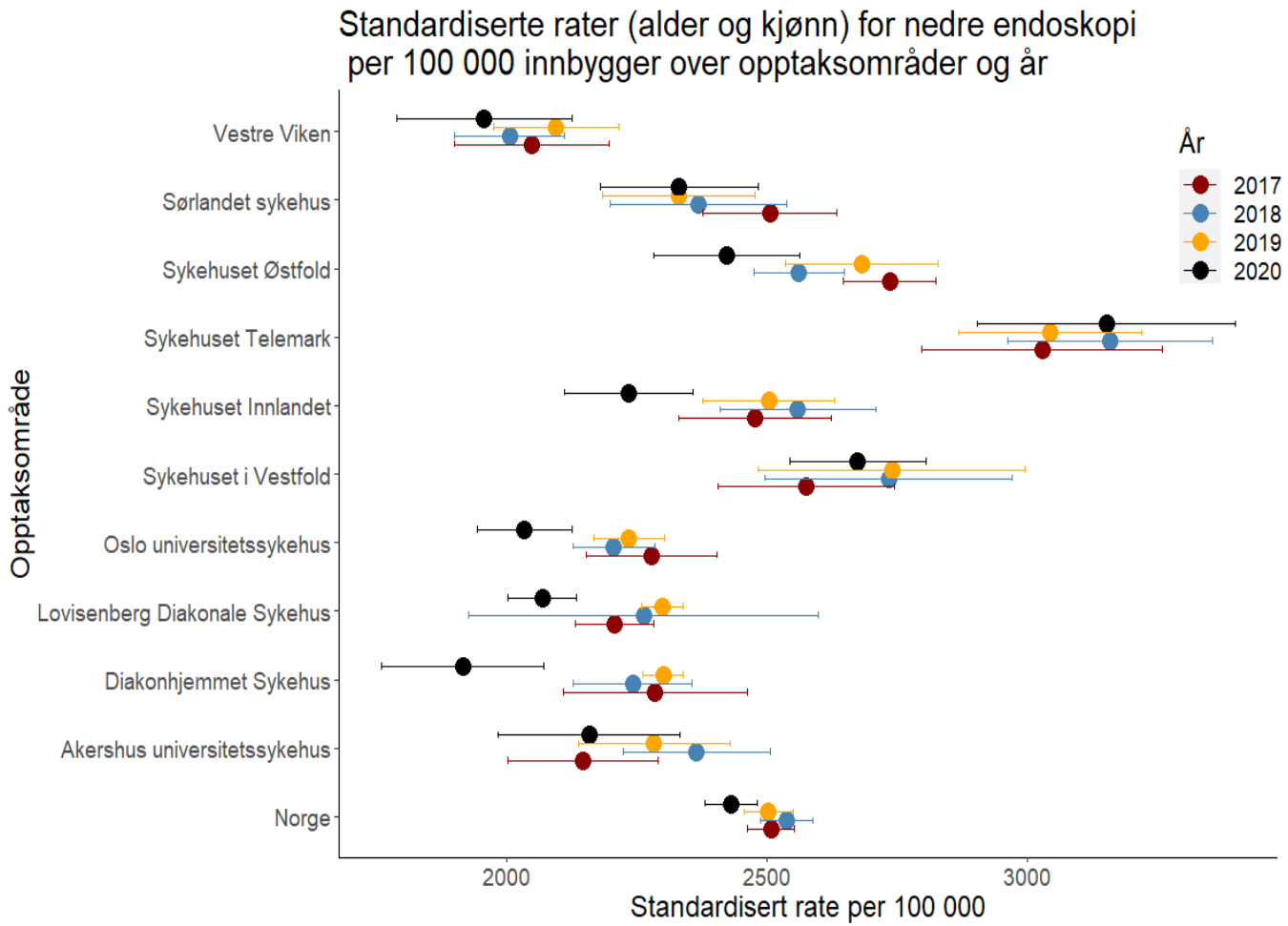

Gjennomsnittsverdien 2017-2019 viser signifikante forskjeller for nedre endoskopi for befolkning bosatt i området til Sykehuset Telemark og Vestre Viken ($t=9$, $df=26$, $p < 0.01$).

Er det noen sammenheng mellom volumet av endoskopi og mortalitetsrater og/eller antall individer i spesialisthelsetjeneste med kolorectal kreft (C18-C20)?

Kilde: modifisert fra NPR

Sammenheng forbuksrater og effekt på populasjonsnivå

HELSE SØR-ØST

Nedre endoskopi

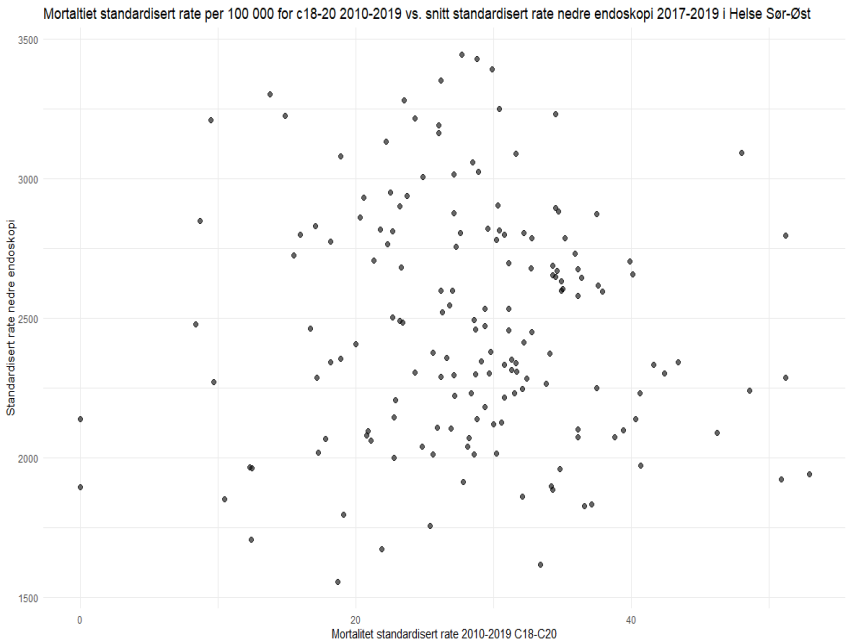

Mortalitetsrater for kreft er utlevert av kreftregisteret.
Kreftregisteret har ingen rolle i tolkning av data.

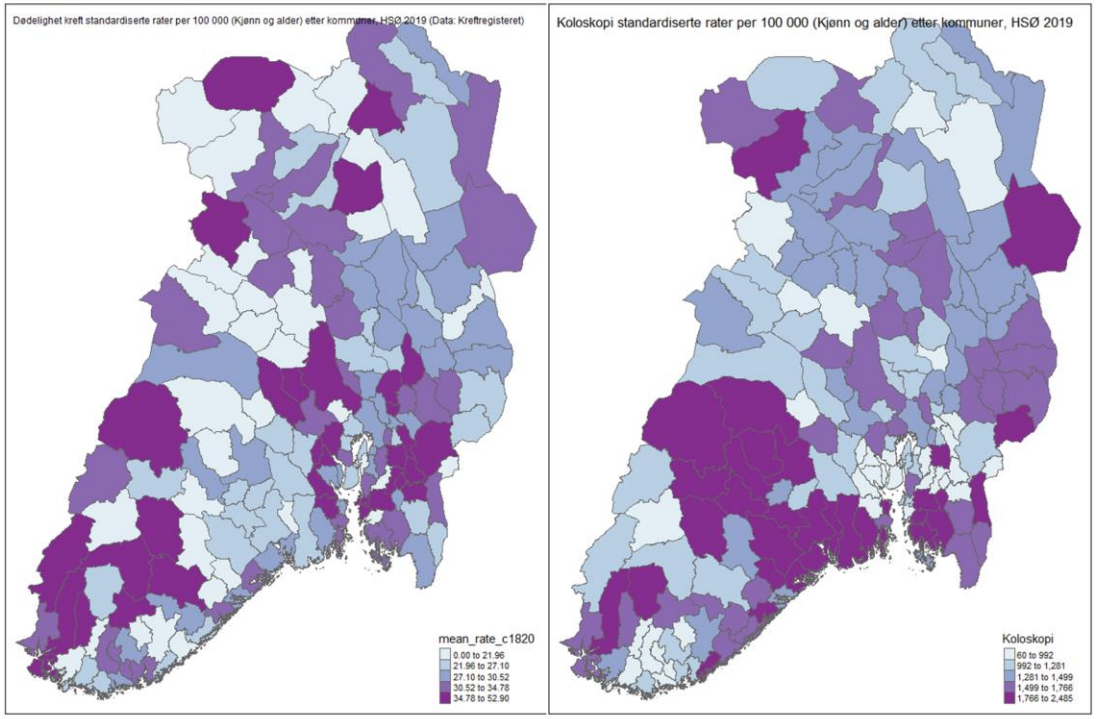

Kilde: modifisert fra NPR/Kreftregsiteret

Coloskopier per 100 000

	FOLKETALL	ANT KOLO.	ANTALL/ 100 000
Østfold	284962	4888	1715
Akershus	575757	5679	986
Oslo	634463	5563	877
Hedmark	194433	2411	1240
Oppland	187820	2150	1145
Buskerud	272228	2899	1065
Vestfold	240860	4007	1664
Telemark	171469	3215	1875
Aust-Agder	113747	1864	1639
Vest-Agder	178478	2402	1346

.

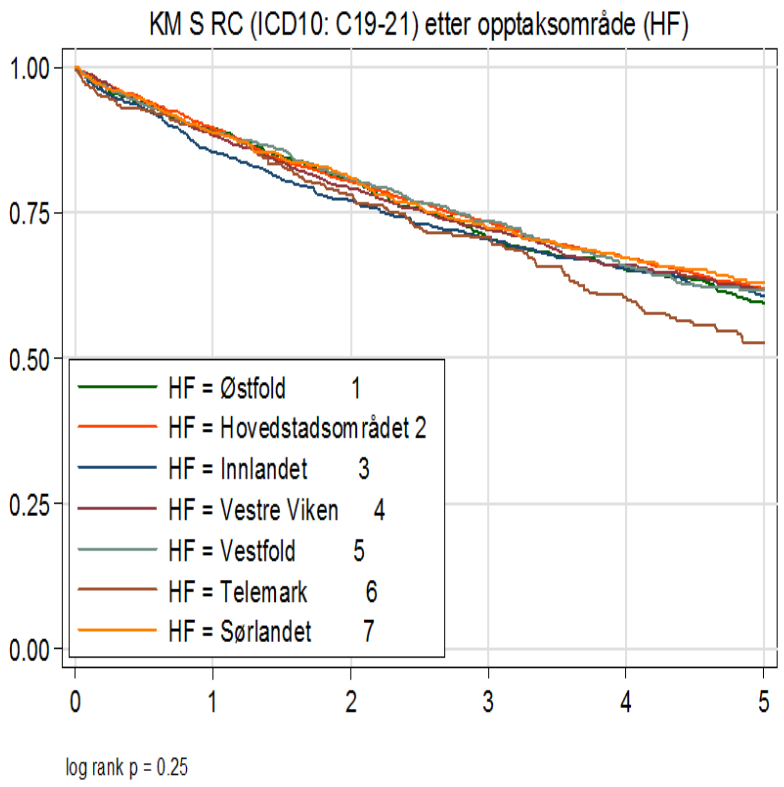

Kilde: modifisert fra FHI/Krefregisteret

Utfordringsbilde

- Nye medikamenter / prosedyrerelatert utredning og behandling; kost-nytte vurderes i Nye Metoder **før** implementering
- Hvordan vurdere **etablert** klinisk praksis ?
  - Selektere behandling sortert på kost-volum – sjekke kunnskapsgrunnlag ?
    - Ferdig: Acromionreseksjon, sutur cuff ruptur skulder
    - Kommer; Robotkirurgi
  - Følge opp erfaringer fra utlandet
    - Fortrinnsvis fra helsetjeneste med samme finansiering f eks EBI
- forventninger fra pasienter og pårørende
- overgang «low-value» prosedyrer til private markeder
- utdanning
- tilsynsmyndighetenes rolle….

Strategi for det videre arbeid

- Gjøre forbruksrater basert på NPR data tilgjengelig for Helseforetakene i HSØ gjennom RDAP – dashboard
- Klinikere bør kjenne sine forbruksrater
- Kritisk evaluering av forbruksrater
- Samarbeid med spesialistforeningene – «kloke valg»
- Finansiering??

Helse Sør-Øst RHF

Gode og likeverdige helsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det, uavhengig av alder, bosted, etnisk bakgrunn, kjønn og økonomi.

Takk for oppmerksomheten

Christian.Thoresen@helse-sorost.no

Ole.Tjomsland@helse-sorost.no